

SIEVIEŠU UN VĪRIEŠU VIENLĪDZĪGU TIESĪBU UN IESPĒJU VEICINĀŠANA

NOTIKUMI, POLITIKA, PĒTĪJUMI

AUGUSTS, 2018

Labklājības ministrija

VĒRTĪGS ATBALSTA RESURSS SIEVIETĒM, KAS CIETUŠAS NO VARDARBĪBAS

Vardarbība ģimenē ir noziegums, kas Latvijā ir izplatīts un no kura, īpaši, cieš sievietes. Situācijas ir dažādas - tie ir strīdi, nelieli ģimenes konflikti, aizvainojumi, kas var pāraugt vardarbīgā rīcībā. Kā atpazīt dažādas vardarbības formas, kā rīkoties, ja sieviete ir vardarbīgās attiecībās un kādi tiesiskie instrumenti un pakalpojumi ir pieejami, ko nodrošina valsts un pašvaldības institūcijas, kā arī nevalstiskās organizācijas? Šādu informāciju vienuviet ir iespējams atrast biedrības „Skalbes” sagatavotajā brošūrā sievietēm, kuras cieš no vardarbības ģimenē vai partnerattiecībās „Vardarbībai patīk klusums”. Brošūras elektroniskā versija pieejama un lejuplādējama [šeit](#).

Brošūra ir viens no daudzajiem Eiropas Savienības programmas “Tiesības, vienlīdzība un pilsonība” un Labklājības ministrijas līdzfinansētā projekta “Izpratnes veidošanas kampaņa par nulles toleranci attiecībā uz vardarbību pret sievietēm. “Vardarbībai patīk klusums” rezultātiem. Ar dažādiem

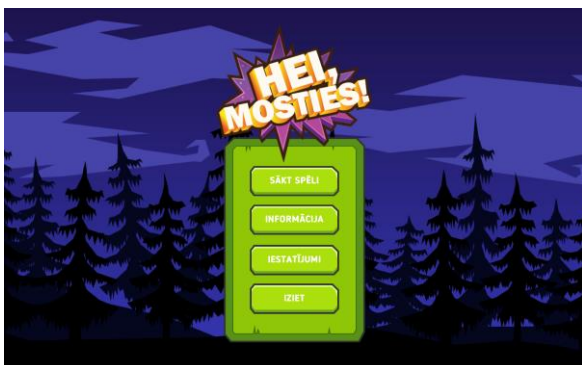
pasākumiem, kas ir īstenoti projekta laikā, ir izdevies mazināt līdzcilvēku iecietību pret vardarbību un iedrošināt gan cietušos, gan līdzcilvēkus ziņot par vardarbības gadījumiem. Ir īstenota mediju kampaņa, kuras laikā īpaši uzrunāti kaimiņi un līdzcilvēki, aicinot ziņot par vardarbības gadījumiem, tāpat ar sociālo mediju palīdzību tika aktualizēti dažādi ar vardarbības situāciju un tās risināšanu saistīti jautājumi - kā

atpazīt vardarbību un kur vērsties pēc palīdzības un atbalsta. Projekta ietvaros īpaša uzmanība tika pievērsta jauniešiem, lai mācītu viņus atpazīt vardarbību un veicinātu uz savstarpēju cieņu balstītas attiecības starp puisiem un meitenēm. Kā liecina Labklājības ministrijas un SKDS veiktā aptauja* vardarbība pret sievieti ģimenē netiek uzskatīta par privātu lietu – 75% aptaujāto atzīst, ka vardarbība ģimenē nav pieņemama un tai vienmēr jābūt sodāmai ar likumu. Tāpat pēdējo 12 mēnešu laikā gandrīz 20% Latvijas iedzīvotāju ir pieaugusi pārliecība, ka ir nepieciešams iejaukties redzot vardarbību ģimenē. Vairāk informācijas par projekta ietvaros īstenotajām aktivitātēm un rezultātiem pieejama [šeit](#).

INTERAKTĪVA SPĒLE BĒRNIEM UN JAUNIEŠIEM "HEI, MOSTIES!"

Bērnu un jauniešu auditorijās diemžēl joprojām ir augsts vardarbības līmenis. Pētījumā par Latvijas jauniešu bērnībā gūto nelabvēlīgo pieredzi secināts, ka gandrīz trešā daļa (31,5%) respondentu bērnībā un 16,4% līdz 18 gadu vecumam cietuši no emocionālās vai fiziskas vardarbības no saviem vecākiem vai kāda cita mājās dzīvojoša pieauguša ģimenes locekļa. Vardarbības ģimenē cēloņi ir meklējami gan individuālajā, gan ģimenes, kopienas un valsts līmenī. Tāpēc Eiropas Sociālā fonda projekta "Atbalsta sistēmas pilnveide bērniem ar saskarsmes grūtībām, uzvedības traucējumiem un vardarbību ģimenē" ietvaros izveidota spēle "*Hei, mosties!*". Spēles mērķis ir veicināt bērnu, kā arī plašākas sabiedrības izpratni par vardarbību ģimenē, atpazīt to un iegūt informāciju par iespējamo rīcību vardarbības gadījumā.

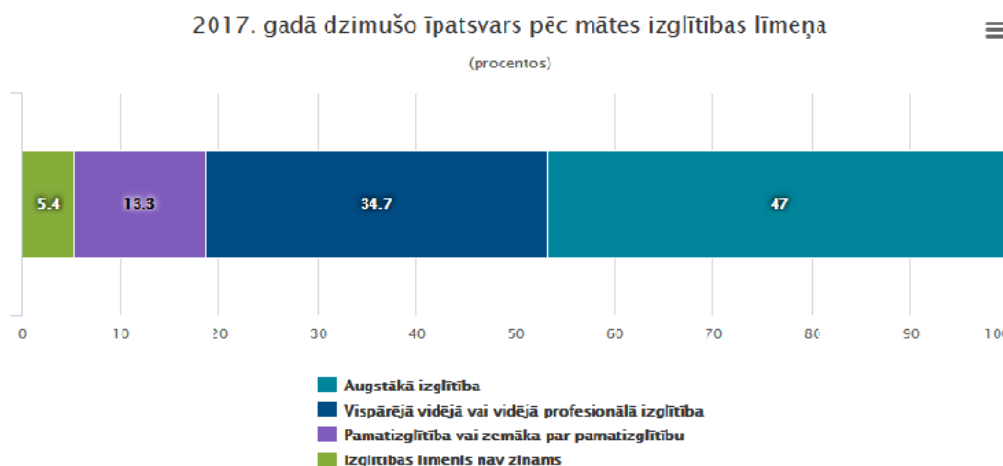
Spēles darbība notiek izdomātā vidē, kas pielāgota mūsdienu apstākļiem. Tās galvenie varoņi ir pusaudži, kuru tēli ir līdzīgi ežiem. Spēlē ir iepriekš definētas situācijas un secīgas darbības katrai spēlētāja izvēlētajai rīcībai spēles gaitā, nonākot līdz konkrētam situācijas risinājumam, kas var būt gan pozitīvs, gan negatīvs - atkarībā no spēlētāja izvēlētas stratēģijas. Spēles laikā spēlētājam ir iespēja izspēlēt dažādas lomas - pastāvīgi analizēt situāciju, mācīties identificēt vardarbības pazīmes un riskus, iegūt izglītojošu informāciju un padomus, meklēt risinājumus un piesaistīt resursus vardarbības novēršanai un attīstīt kādas noteiktas prasmes un iemaņas. Spēle bez maksas ir lejuplādējama "Google Play" un "Apple Store" elektronisko lietotņu veikalos un pieejama arī Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas mājas lapā - [šeit](#).

Spēles ekrānšāviņš.

DZIMSTĪBAS RĀDĪTĀJI PĒC SIEVIETES IZGLĪTĪBAS LĪMEŅA

Kā liecina Centrālās statistikas pārvaldes publiskotā informācija augustā, 2017.gadā Latvijā piedzima 20 828 bērni, no kuriem gandrīz pusei (46,6 %) jeb 9 703 bērnu mātēm bija augstākā izglītība (2016. gadā – 46,0 %). 7 229 jeb 34,7 % jaundzimušo mātēm bija vispārējā vidējā vai vidējā profesionālā izglītība (2016. gadā 34,5%) un 2 775 jeb 13,3 % – pamatizglītība vai zemāka izglītība (2016. gadā – 14,1%).

Sievietēm ar augstāko izglītības līmeni bērni dzimst izteikti vēlāk – 37,9 % bērnu piedzima 30–34 gadu vecumā (2016. gadā 37,8%), 32,7 % bērnu 25–29 gados (2016. gadā 34,6 %). Sievietēm ar pamatizglītību vai zemāku izglītības līmeni 27,7 % bērnu piedzima 20–24 gadu vecumā (2016. gadā – 28,9%), 17,5 % mazuļu 15–19 gados (2016. gadā 17,4 %).

Skatoties pēc bērna dzimšanas secības, pērn vairāk nekā 40 % pirmo, otro un trešo bērnu piedzima sievietēm ar augstāko izglītību un tikai 25,7 % bija ceturto un pēc secības nākamie bērni. Gandrīz identiski šie rādītāji bija arī gadu iepriekš. 32,4 % ceturto un nākamo bērnu pērn piedzima sievietēm ar vispārējo vidējo vai vidējo profesionālo izglītību (2016. gadā 36,1 %), bet 35 % – sievietēm ar pamatizglītību vai zemāku izglītības līmeni (2016. gadā 33,1 %).

Ja kopumā 2017. gadā 12 420 jeb 59,6 % bērnu piedzima laulībā, tad sievietēm ar augstāko izglītību šis rādītājs bija 72,9 %, bet sievietēm ar pamatizglītību vai zemāku izglītības līmeni – tikai 31,7 % (2016. gadā attiecīgi 72,6 % un 31 %). Plašāka informācija pieejama [šeit](#).

SIEVIETES UZŅĒMĒJDARBĪBĀ

Biedrība „Lidere” septembrī turpina 2017.gada oktobrī uzsākto projektu - iniciatīvu „Līderes kods”, kura ietvaros caur sarunām un diskusijām par vērtībām uzņēmējdarbībā un sabiedrībā tiek noskaidrots Latvijas sievietes – uzņēmējas spēka formula, vērtību, dzīves un darba pamatvērtību kods. Visos Latvijas novados tiek meklētas sievietes – uzņēmējas, kas būtiski ietekmējušas novada attīstību un ar kurām lepojas novada iedzīvotāji. Uzklusot dažādos uzņēmēju stāstus Latvijas novados, tiks radīta informācijas aprīte iedvesmas stāstiem, jo katram novadam ir savas līderes. Plašāka informācija par projektu [šeit](#).

NORVĒGIJĀ VĒLĀS MAINĪT PIEEJU SEKSUĀLĀS UZMĀKŠANĀS DARBĀ GADĪJUMU RISINĀŠANAI

2018.gada janvārī Norvēģijā stājās spēkā Līdztiesības un Anti-diskriminācijas Tiesībsarga likums. Jaunizveidotais Anti-diskriminācijas tribunāls ir atbildīgs par diskriminācijas un aizskaršanas gadījumu risināšanu, savukārt Līdztiesības un Anti-diskriminācijas Tiesībsargs sniedz informāciju un konsultē. Atšķirībā no citiem aizskaršanas veidiem, ar seksuālās aizskaršanas gadījumu risināšanu šobrīd nestrādā Anti-diskriminācijas tribunāls, tādēļ opozīcijas partijas ir rosinājušas mainīt šo kārtību, lai cietušajiem atvieglotu sūdzības iesniegšanu un jautājuma risināšanu. Tiek paredzēts, ka plānotās izmaiņas lietu izskatīšanas kārtībā varētu stāties spēkā 2019.gadā. Cietušajiem seksuālās uzmākšanās gadījumos vairs nebūs jāsniedz prasība tiesā, tādā veidā aizsargājot cietušo un saīsinot lietas izskatīšanas laiku. Šādas izmaiņas ir veicinājuši arī „*Me too*” kampaņa, kas aktualizējusi plašas diskusijas par seksuālās aizskaršanas jautājumu, par robežām, kad jārunā par seksuālo aizskaršanu un kad runa ir par kaut ko citu. Plašāka informācija pieejama [šeit](#).

CITA AKTUĀLĀ INFORMĀCIJA

- Aicinām izmantot tiešsaistes platformu www.darbsungimene.lv. Šeit ir pieejama vispusīga informācija par darba un ģimenes līdzsvaru veicinošām iniciatīvām un labās prakses piemēriem, informatīvi materiāli darba devējiem, darbiniekiem un pašvaldībām, kā arī projekta "Elastīga bērnu uzraudzības pakalpojuma nodrošināšana darbiniekiem, kas strādā nestandarta darba laiku" rezultāti.
- **7.augustā** Luksemburga ratificēja Eiropas Padomes Konvenciju par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu jeb tā saukto Stambulas konvenciju. Šā gada 1.decembrī Stambulas konvencija stāsies spēkā. Luksemburga ir 20 Eiropas Savienības dalībvalsts un 33 Eiropas Padomes dalībvalsts, kura ir ratificējusi Stambulas konvenciju. Plašāka informācija par Stambulas konvenciju, tās mērķiem un saturu pieejama Labklājības ministrijas izstrādātajā informatīvajā materiālā [šeit](#).

- 28.septembrī biedrība „Centrs Marta” sadarbībā ar Zviedrijas vēstniecību Latvijā, Zviedrijas institūtu, Ziemeļu Ministru padomi un Zviedrijas Valdības biroju Latvijā organizē starptautisku konferenci “CIENĀPILNA DZĪVE – IZVĒLE BALTIJĀ UN ZIEMEĻVALSTĪS. Efektīva rīcība seksuālās eksploatacijas izskaušanai”, kas notiks Stokholmas Ekonomikas augstskolā Rīgā, Strēlnieku ielā 4a. Par iespējām pieteikties uz konferenci rakstīt uz epastu iluta@marta.lv.
- **11.-12.oktobrī** Vīnē, Austrijā notiek konference „Dzimumu līdztiesība un TU. Jaunas balsis. Kopīgas iniciatīvas.” (*Gender Equality and You. Young Voices. Joint initiatives.*) Konferences mērķis ir diskutēt par pieejām, veidiem un ceļiem, kā veicināt dzimumu līdztiesību savā valstī un Eiropas Savienībā kopumā. Konferencē ir aicināti piedalīties jaunieši un jaunatnes organizāciju pārstāvji, lai no dažādu paaudžu skatupunkta un pieredzes diskutētu par dzimumu līdztiesības jautājumiem. Plašāka informācija par iespēju pieteikties konferencēi [šeit](#).
- **9.septembrī** atzīmēsim Tēva dienu.